

Józef Dowbor-Muśnicki 1867–1937

Rafał Sierchuła, Wojciech Jerzy Muszyński, *Józef Dowbor-Muśnicki 1867–1937*, Warszawa 2019, 258 s., ISBN: 978-83-8098-570-4

Album przedstawiający życie i dokonania generała Józefa Dowbora-Muśnickiego (1867–1937), twórcy Legionu Polskiego w czasie I wojny światowej, a potem dowódcy Powstania Wielkopolskiego. Zawiera ponad 260 zdjęć. Część z nich jest publikowana po raz pierwszy. Projekt graficzny: Elżbieta Waga-Krajewska.

Józef Dowbor-Muśnicki, twórca I Korpusu Polskiego w Rosji i Armii Wielkopolskiej, rówieśnik Piłsudskiego, wyrastał wprawdzie w podobnej atmosferze domu rodzinnego jak Marszałek, ale jakże inna była jego droga ku Niepodległej. Droga ta wiodła z Sandomierszczyzny przez Korpus Kadetów w Petersburgu, gdzie nauczył się „jak należy z zaparciem się siebie zdecydowanie dążyć do raz powziętego celu” i elitarną Akademię Sztabu Generalnego, w której musiał udowadniać swoją wartość jako Polak, po służbę w zaborczej armii, rosyjskie awanse i ordery. Porzucił je, aby kroczyć szlakiem wytoczonym przez takich ludzi, jak

Romuald Traugutt czy św. Rafał Kalinowski.

*Matka zaszczepiała w nim polskość, wpajała
wiarę w odrodzenie Ojczyzny i zawsze
przypominała o wynikających z tego obowiązkach.
„Jej to w dużej mierze zawdzięczam również, że
wszelkie wysiłki rusyfikatorów oraz podszepty
propagatorów socjalistycznych nie zdołały
zmienić moich poglądów na stosunki społeczne i
życiowe” - wspominał.*

*Widok powstańczej mogiły z 1863 r., gdzieś w
rodzinnych stronach pod Sandomierzem - obraz
obramowanego kopca, a obok niego wysmukłego
krzyża - zapadł w pamięć młodego chłopca. Blisko
pół wieku później, w Bobrujsku, w ten sam sposób
- kopcem z krzyżem - upamiętnił swych poległych
żołnierzy. Taki też kształt nadał odznace I
Korpusu Polskiego, wiążąc Wojsko Polskie na
Wschodzie z czynami powstańców styczniowych.
Między Dnieprem a Berezyną stworzył małą
Polskę. „Były to najcięższe chwile w moim życiu.
Wszak naocznie przekonałem się, że z pół miliona
rodaków skupiłem zaledwie trzydzieści tysięcy.
Zresztą taki los spotkał też i Piłsudskiego. Legiony
były jeszcze mniej liczne” - ubolewał.*

*Jego podkomendni zapisali piękną kartę w
późniejszych zmaganiach o granice odrodzonej
Polski, on sam stał się jednym z symboli
zwycięskiego Powstania Wielkopolskiego. Tym
większym dramatem była dlań nieobecność latem
1920 r. w walce z bolszewizmem, gdy honor
zmusił go do odrzucenia propozycji Piłsudskiego,
by przejął od swego dawnego podkomendnego i
przyjaciela dowództwo nad armią wykrwawiającą
się w obronie Lwowa.*

A tylu jego żołnierzy broniło Rzeczypospolitej... W chwili gdy bolszewicy byli pod Warszawą, nastąpił koniec kariery wojskowej jednego z najbardziej utalentowanych i najlepiej wykształconych polskich generałów. Dotknęła go w tym samym czasie osobista tragedia – śmierć ukochanej żony. Pozostało mu jeszcze siedemnaście lat życia: był to czas pracy, ale też goryczy z powodu niezastużonych upokorzeń ze strony małych ludzi w niepodległej już Polsce.

Dobrze wychował dzieci. Syn Gedymin walczył z komunistami w Hiszpanii, a córki... Zostawił im testament: „Moje dzieci winny pamiętać, że są Polakami, [...] że ojciec ich dołożył wszelkich swych możliwości dla wskrzeszenia Polski w jej byłej chwale i potędze. Ma zatem prawo żądać od swojego potomstwa, by nazwiska naszego niczym nie splamiło”.

Nie oglądał już wrześnieowego dramatu – rozbioru Rzeczypospolitej pomiędzy Niemcy i Związek Sowiecki. Odszedł na zawsze w 1937 r. Los oszczędził mu wieści o śmierci córek – Janiny, zamordowanej w Katyniu, i Agnieszki, rozstrzelanej w Palmirach. Tak właśnie zabijano ojczyznę, którą on wskrzeszał. Dziś niepodległa Polska składa mu hołd i dowód pamięci tym właśnie albumem.

Jarosław Szarek
Prezes Instytutu Pamięci Narodowej
Słowo wstępne

{GALERIA:245605-245608-245611-245614-24561

7-245620-245623-245626}

Pliki do pobrania

[SPIS TREŚCI – Józef Dowbor-Muśnicki 1867-1937](#)
(pdf, 22.74 KB)

